

Minimalny dochód w Europejskim Filarze Praw Socjalnych (EFPS)

Dr hab. Ryszard Szarfenberg

Instytut Polityki Społecznej, Uniwersytet Warszawski

Polski Komitet Europejskiej Sieci Przeciw Ubóstwu

Zgromadzenie Ogólne EAPN Polska

5 grudnia 2018, Warszawa

Europejski Filar Praw Socjalnych – zasady dotyczące dochodu (6 z 20)

1. Pracownicy mają **prawo do wynagrodzenia, które ma zapewniać przyzwoity poziom życia, należy zapobiegać ubóstwu pracujących** (zasada 5)
2. Dzieci mają **prawo do ochrony przed ubóstwem** (zasada 11)
3. Bezrobotni mają **prawo do właściwych świadczeń** otrzymywanych przez rozsądny czas (zasada 13)
4. Każdy ubogi ma **prawo do odpowiedniego dochodu minimalnego zapewniającego godne życie na wszystkich etapach** (zasada 14)
5. Pracownicy i samozatrudnieni mają **prawo do emerytury zapewniającej odpowiedni dochód** (zasada 15)
6. Osoby niepełnosprawne mają **prawo do wsparcia dochodu, który zapewni godne życie** (zasada 17)

Punkt 1 art. 13 Europejskiej Karty Społecznej o pomocy społecznej (brak ratyfikacji od ponad 20 lat) i zasada 14 EFPS

	EKS art. 13 pkt. 1	EFPS zasada 14
Podmiot prawa	Każdy	Każdy
Przesłanka	<ul style="list-style-type: none"> nie posiada dostatecznych zasobów nie jest zdolna do zapewnienia ich sobie z innych źródeł, szczególnie poprzez świadczenia z systemu zabezpieczenia społecznego 	nie dysponuje wystarczającymi środkami
Przedmiot prawa	<ul style="list-style-type: none"> odpowiednia pomoc w razie choroby, opieka konieczna ze względu na jej stan 	<ul style="list-style-type: none"> odpowiedniego dochodu minimalnego zapewniającego godne życie na wszystkich jego etapach skuteczny dostęp do towarów i usług wspierających
Dodatkowe		W przypadku osób zdolnych do pracy świadczenia związane z dochodem minimalnym powinny być powiązane z zachętami do (ponownego) włączenia się do rynku pracy

Wyniki porównania Europejskiej Karty Społecznej (art. 13.1) z EFPS (zasada 14) w obszarze dochodu minimalnego

- **Różnice w przesłance: EFPS mniej restrykcyjnie** „nie dysponuje wystarczającymi środkami” bez nawiązywania do niezdolności do pracy czy do uzyskania innych świadczeń
- **Różnice w przedmiocie prawa: EFPS bardziej szczegółowo definiuje treść** z podziałem na dochód oraz dobra i usługi wspierające, dodatkowo wzmacnia odpowiedniość: „godne życie na wszystkich jego etapach”
- **Różnice pozostałe: EFPS wyróżnia szczególny przypadek – osoby zdolne do pracy uprawnione do dochodu minimalnego i wskazuje, że konieczne są zachęty w pomocy społecznej do podejmowania pracy**
- *Wniosek:* zasada 14 EFPS jest bardziej ambitna niż nieratyfikowany w Polsce art. 13.1 EKS

Przesłanki braku ratyfikacji przez Polskę prawa do pomocy społecznej (art. 13 pkt 1. Europejskiej Karty Społecznej) a EFPS

1. Zasada pomocy społecznej, że poza ubóstwem musi jeszcze wystąpić trudna sytuacja życiowa. **Niezgodność z EFPS: sama niedostateczność środków nie jest wystarczającą przesłanką przysługiwania pomocy**
2. Kryteria dochodowe wyznaczające standard wysokości świadczeń są zbyt niskie, a dodatkowe zasady obniżają jeszcze wysokość świadczeń. **Niezgodność z EFPS: nawet, gdy pomoc pieniężna przysługuje, to jej poziom jest zbyt niski, aby zapewnić godne życie na wszystkich jego etapach**
3. Dobra i usługi wspierające są niedostępne i niskiej jakości. **Niezgodność z EFPS: m.in. dedykowane rozwiązania takie jak zatrudnienie socjalne, spółdzielczość socjalna, rehabilitacja zawodowa, prace społecznie użyteczne są niedostępne i mało skuteczne**
4. Zachęty do pracy są nieobecne. **Niezgodność z EFPS: przekroczenie kryterium powoduje 100% wycofanie zasiłków**

Konieczne reformy w odniesieniu do zasiłku okresowego, część szerszego pakietu zmian

Postulaty minimum

1. **Usunięcie ograniczenia wysokości zasiłku okresowego na poziomie 418 zł (nie zmieniane od 2004 r.! obecnie wartość 315 zł), stanowi 73% minimum egzystencji (574 zł) i 60% standardu wyrównania (701 zł)**
2. **Precyzyjne określenie, że wysokość zasiłku okresowego ustala się w wysokości pełnej różnicy między kryterium dochodowym a dochodem gospodarstwa domowego**

Kolejne postulaty

3. **Stopniowe wycofywanie zasiłku okresowego na zasadzie: gdy pobiera zasiłek przekroczenie kryterium nie pozbawia zasiłku na kolejny okres, jest on zmniejszany o połowę przekroczenia**
4. **Umożliwienie łączenia zasiłku okresowego z dodatkiem mieszkaniowym bez żadnych ograniczeń**
5. **Wprowadzenie minimalnego okresu zasiłkowego, na który przyznawany jest zasiłek okresowy np. w wymiarze 6 miesięcy**
6. **Wśród koniecznych przesłanek uzyskania zasiłku okresowego nie należy wymagać rejestracji w urzędzie pracy, orzeczenia o niepełnosprawności czy zaświadczenia od lekarza o przewlekłej chorobie**

Kanały wpływu EFPS na sytuację w Polsce

- **Ramowa dyrektywa w sprawie godnej pieniężnej pomocy społecznej w UE ([propozycja EAPN](#))** – gdyby została przyjęta byłby to impuls do reform pomocy społecznej w Polsce
  - Wyznaczenie zasad ustalania standardu minimalnie godnego poziomu życia
  - Standardy dotyczące usług towarzyszących
- **Europejski Semestr** – EFPS ma być uwzględniany w tym procesie, instrument wpływu na reformy pomocy społecznej w Polsce
  - Zalecenia dotyczące godnego poziomu świadczeń z pomocy społecznej
  - Zalecenia dotyczące usług aktywizacyjnych towarzyszących pomocy pieniężnej
- **Polityka spójności 2021-2027** – EFS+ (ma objąć FEAD) będzie realizować EFPS
  - Warunkowość EFS+ obejmuje strategię przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu

